

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Груленко Є.В.

студентка,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ВИМОГИ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ, ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВІЙ РОБОТІ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУ

Використання наочних методів навчання під час навчально-виховного процесу у корекційній школі є невід'ємною частиною якісного засвоєння знань учнями. Розумово відсталі діти, внаслідок притаманних їм психофізіологічних особливостей, лише з наочним підкріпленням краще отримують уявлення про об'єкти і явища, на основі яких формуються поняття, а також здійснюються розумові операції.

Методи навчання розумово відсталих учнів – це способи озброєння їх системою знань, умінь і навичок, потрібних для самостійного життя, трудової діяльності, способу корекції вад; їх психічного, зокрема пізнавального розвитку, формування особистості, громадянського світогляду і соціальної поведінки. Наочні методи навчання – група до якої можна віднести методи, за допомогою яких учні отримують знання, сприймаючи натуральні об'єкти та явища або їх зображення; до цієї групи методів належать демонстрація (картин, ілюстрацій, екранних засобів, дослідів), безпосередні спостереження навколишньої дійсності [4, с. 19].

Над проблемою використання наочних методів навчання працювали такі науковці як Л.С. Виготський, Е. Сеген, Ж. Ітар, Ж. Філіпп, Ж. Поль – Бонкур, Р. Вайс, О.М. Леонтьєв, К.К.Грачева, А.І. Капустін та багато інших.

Питання наочності в навчанні багатогранне і невичерпне. Видатні педагоги-класики Я.А. Коменський, Г. Песталоцці, К.Д. Ушинський, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо та інші, значну увагу приділяли наочності і її функціям в навчально-виховній діяльності. Саме їх ідеї здійснили значний вплив на свідомість Ж. Ітара, Е. Сегена, І. Гугенбюля. Наочне навчання визначалось пріоритетним, панували теорії сенсуалізму, згідно з якими головним у вихованні був розвиток моторики і відчуттів як важливих факторів у пізнанні світу.

Б. Меннель виступав за різноманітність в використанні методів і прийомів роботи з учнями допоміжної школи, зв'язок викладання з життям, з дитячим досвідом, максимальною конкретизацією матеріалу, що вивчається. Для дитини важлива не кількість знань, а вміння їх використовувати.

Неодноразово повертаючись до питання використання наочності Л.С.Виготський відзначав, що надмірне використання наочності у допоміжній школі гальмує розумово відсталих учнів, змушує іти вчителя шляхом найменшого супротиву, не навчати, а лише пристосовуватись до відсталості учня. Дійсно, керуючись в своїй роботі виключно лише наочними методами навчання ми перешкоджаємо розвитку абстрактного мислення учня, яке по суті ніщо не може замінити. Не допустимим Лев Семенович вважав, просте споглядання наочності учнями, адже під час будь якої роботи з наочними методами необхідно перш за все проаналізувати той чи інший предмет, зробити його таким чином доступним для учнів [3, с. 26].

Ще ефективніше під час ознайомлення з наочністю задіяти якомога більшу кількість аналізаторів для повнішого сприйняття. Важливо також аналізувати процеси, які учень спостерігає, наприклад, на картині, адже внаслідок конкретності мислення задум автора розумово відсталим учням може бути не зрозумілим. Для розумово відсталих дітей велику складність становить розуміння зображених на сюжетних малюнках виразних рухів (міміки і пантоміміки). В порівнянні з учнями масової школи, їм важко на таких малюнках вловити настрій і характер героїв, внаслідок конкретності мислення і неможливості сприймати цілий сюжетний ряд [1, с. 106].

Хоча і варто пам'ятати, що наочність найбільш легкий і зручний шлях для засвоєння тих чи інших знань, разом з тим значно зменшує потребу в самостійному мисленні, знімає з дитини обов'язок переосмислення і адаптування здобутого досвіду для себе. Дитина звикає до отримання порційних, перероблених і адаптованих знань.

Правильне розуміння методу наочності полягає не в його абсолютизації, а в забезпеченні візуального сприймання і активного мислення, стимулювання мовленнєвої діяльності учнів в роботі з наочним матеріалом. Л.С.Виготський виступав не проти самого методу наочності, а проти неправильного його використання, такого використання, яке б сприяло гальмуванню мислення.

В своїх роботах А.Н. Леонт'єв відмічав, що функції наочності можуть бути різними: в одних випадках вона виступатиме носієм образу, а в інших слугує опорою внутрішніх дій, які має здійснити учень під керівництвом вчителя. Основним в навчанні є динаміка змінних функцій наочності: від сигнально-інформаційної до носія образу, до функції опори внутрішніх розумових дій. Наочність виконує не лише функції стимулювання, пуску пізнавальної діяльності, але і функцію початкової конкретизації образу, що виникнув.

П.К. Анохін вважає, що саме якісна видозміна функцій наочно-образного матеріалу, його проектування на зону найближчого розвитку, що формується, забезпечує умови випереджуючого відображення, пришвидшує процес її трансформації на новий рівень актуального розвитку, програмуєчи

при цьому навчання розумово відсталих на можливо високому рівні труднощів [2, с. 30].

Застосування наочності в корекційних закладах освіти сприяє:

1. Чуттєвому ознайомленню і осмисленню школярами навчального матеріалу, забезпечують глибоке розуміння змісту шляхом активної участі мислення.

2. Запам'ятовуванню і подальшому безпомилковому застосуванню отриманих знань на практиці.

3. Формуванню в учнів організації і планування діяльності.

4. Корекції і розвитку відчуттів, сприймання, пам'яті, мислення, мовлення, моторики.

5. Вихованню допитливості, спостережливості, охайності, вмінню працювати в колективі та естетичному розвитку.

Виходячи з усього зазначеного вище ми пропонуємо наступні вимоги до використання наочності в допоміжній школі:

1. Наочні матеріали повинні відповідати меті і змісту уроку.

2. Посібники мають бути доступними і складені з врахуванням вікових особливостей і психофізичного розвитку розумово відсталих школярів.

3. Наочні засоби для всіх класів повинні виготовлятися із чіткою структурою, з картинками, з написами, які легко запам'ятати, написаними великим кеглем.

4. Наочні матеріали мають бути художньо виконаними, яскравими, з доцільно використаною кольоровою палітрою. Забезпечувати безпеку здоров'я вчителя і учнів. Тобто дотримання естетичних та санітарно-гігієнічних вимог.

5. Зміст посібників не має бути перенасиченим інформацією, має містити 1-3 об'єкти і не включати різномірної інформації.

6. Під час опрацювання наочності варто проаналізувати кожну її частину (прочитати чи дати назву таблиці, встановити головну і другорядну інформацію і т.д.) з багаторазовим закріпленням і повторенням змісту.

7. Обов'язковим є попередня підготовка до сприймання нової наочності через систему вправ з формування базових знань про предмети, властивості і будову наочних посібників.

8. Наочні засоби потрібно постійно ускладнювати.

9. Враховувати індивідуальні та вікові особливості школярів.

10. Для найкращого засвоєння інформації потрібно проводити роботу з зорового, слухового, тактильного сприймання, пам'яті, мислення, моторики, а також активації розумово відсталих учнів, вихованню спостережливості, охайності.

11. Найважливішою вимогою до використання наочності з метою систематизації об'єктів та явищ, що вивчаються, слід вважати демонстрацію декількох зображень предмета, у яких різні несуттєві ознаки поняття, проте зберігаються суттєві. Учні вчать порівнювати, таке порівняння ілюстрацій

є не просто компонентом сприймання, а продуктивним мисленнєвим актом, оскільки в результаті його здійснення виникає нове знання, не подане у сприйманні.

12. Посібник на уроці варто вивішувати лише тоді, коли починається безпосередня робота з ним. Потім вчитель повинен поставити ряд запитань, які б давали йому інформацію про сприйняття учнями наочного об'єкта, узагальнити інформацію в своїй розповіді, не забуваючи повідомити розумово відсталих учнів про натуральні розміри об'єкта.

Отже, цілеспрямована і диференційована робота з наочністю сприяє формуванню чуттєвого і осмисленого сприймання, активізації мовлення, вміння розуміти словесну інструкцію і співвідносити її з власною діяльністю, розвитку послідовності і точності операцій.

Список використаних джерел:

1. Безрукова Е. З. К вопросу о понимании сюжетных картинок учащимися вспомогательной школы / Безрукова Е. З. – М: Просвещение, 1968. – 150 с.
2. Гаврилушкина О. П. Обучение конструированию в дошкольных учреждениях для умственно отсталых детей / Гаврилушкина О. П. [Кн. для учителя]. М.: Просвещение, 1991. – 94 с.
3. Капустин А. И. Коррекционно-развивающие функции наглядности в обучении учащихся во вспомогательной школе / Капустин А. И. – М.: Прометей, 1989. – 210 с.
4. Стадненко Н. М. Развитие мышления учащихся во вспомогательной школе в процессе обучения // Дефектология. – М. – 1984. – № 5. – С. 18-20.

Попелюшко Р.П.

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри практичної психології та педагогіки,
Хмельницький національний університет*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

В сучасних умовах розвитку суспільства і нашої держави зокрема, удосконалення шляхів соціалізації дітей з обмеженими функціональними можливостями є однією з головних педагогічних завдань. Сприйнятливість особистості до виховних впливів забезпечується наявністю достатнього рівня розвитку її свідомості, почуттів, характеру та навичок поведінки.

Людина розвивається у взаємодії та під впливом оточуючого світу, тобто засвоює та відтворює культурні цінності і соціальні норми, що і є результатом її соціалізації, а також саморозвитку та самореалізації в тому оточенні, в якому вона перебуває.